

نهاد اراده مجلس مشورتی را به تاریخ ششم دسامبر سال ۲۰۲۰ با جلالتمعاب محترم رئیس جمهور اشرف غنی، جلالتمعاب محترم امرالله صالح معاون اول ریاست جمهوری، محترم داکتر احمد جواد عثمانی وزیر صحت عامه و محترمه داکتر نسرین اوریاخیل رئیس شورای طبی افغانستان دایر نمود.

در جریان این نشست دو ساعته که روی موج دوم کووید-۱۹، تجارب موج اول و پیامد های آن بحث صورت گرفت، اراده توصیه های زیر را پیشکش نموده که از طرف جلالتمعاب رئیس جمهور غنی و تیم شان مورد استقبال قرار گرفت. خلاصه این توصیه ها قرار زیر است:

توصیه های عمومی در رابطه به هماهنگی و حکومتمداری

- استفاده از ابزار مدرن مدیریتی در سطح مرکز و ولایات به منظور تقویه هر چه بیشتر شفافیت و حسابدهی، تا در جریان واقعات همه گیری و یا سایر حوادث عاجل صحتی بتواند به طور موثق و منظم مردم، دست اندرکاران و رسانه ها را در جریان اکمالات، مصارف و استفاده از منابع قرار دهد.
- جهت اتخاذ تصمیم سریع و به موقع، و همچنان فائق آمدن بر موانع اداری و عملیاتی، نهاد اراده ایجاد مجالس منظم به طور مثال سه تا چهار بار در هفته، مانند جلسه ۷:۳۰، به مثابه مرکز فرماندهی و کنترل که از سکتور های ذیربط مانند صحت، امور اجتماعی، رسیدگی به حوادث، والی ها و شهرداری ها تشکیل شده باشد را پیشنهاد مینماید.
- میکانیزم واضح همکاری با دست اندرکاران داخلی و خارجی تا تمامی وزارت خانه ها و مقامات حکومتی در رابطه به نقش و مسولیت های خود آگاه باشند. موجودیت اینچنین میکانیزم در رسیدگی به موقع و سریع، جلوگیری از اقدامات مضاعف و بدون ضیاع وقت و به هدر دادن منابع با اهمیت میباشد.
- موجودیت یک سلسله معیارات ضد فساد تا از شفافیت و حسابدهی در جریان مبارزه با کووید-۱۹ و یا سایر حوادث عاجل صحتی اطمینان حاصل گردد. در این زمینه، سیستم باید قابلیت شناسایی ساحات ریسک را داشته باشد، تا با تطبیق معیارات کنترل ریسک از سوء استفاده منابع جلوگیری گردد.

ارتباطات و آگاهی عامه

- ایجاد شماره تماس واحد در شهرهای بزرگ که دسترسی به ارقامی چون ظرفیت بستر شفاخانه ها، خدمات و امکانات آنها را داشته باشد. در نتیجه، بیماران میتوانند با تماس به این شماره از ظرفیت پذیرش شفاخانه ها اطلاع کسب نمایند و اینگونه میتوان از سرگردانی مریضان که بعضا حیات آنها را مورد تهدید قرار میدهد جلوگیری نمود. در این مراکز نیاز است تا پرسونل صحتی مسلکی و تعلیم دیده استخدام گردد تا در زمینه مشاوره، ارزیابی ابتدایی و رهنمایی های لازم به مریضان خدمات موثر ارایه نماید.
- معیارات وقایوی چون آگاهی عامه و پیام های صحتی در رابطه به فاصله گذاری اجتماعی، استفاده از ماسک، شستن دست ها، ردیابی افراد مشکوک، تجرید افراد معروض و قرنطین اشخاص مریض باید تا رسیدن به سطح ۸۰ فیصد پوشش واکسیناسیون ادامه پیدا کند.

کیفیت مراقبت های صحتی

- نهاد اراده دسترسی به اکسیجن طبی و ظرفیت مسلکی تطبیق اکسیجن با فشار پایین و بالا با استفاده و عدم استفاده از تهویه میکانیکی را پیشنهاد میکند. تمامی شفاخانه ها باید با سیستم مرکزی اکسیجن مجهز

- باشد. در صورتیکه ایجاد سیستم مرکزی در کوتاه مدت امکان پذیر نباشد، یک میکانیزم اکیال و ذخیره کافی اکسیجن در سطح شفاخانه پیشنهاد میگردد.
- ایجاد و انکشاف زیربنا های معالجه و آموزش از راه دور (tele-medicine & tele-education) و سلامت الکترونیکی (e-Health) در تسهیلات ثانوی و ثالثی.
- ایجاد مراکز علمی، ترجیحاً در یکی از مراکز رجعت دهی یا شفاخانه های کادری در شهر های بزرگ که به طور ۲۴ ساعته در هفت روز هفته بتواند در رابطه به واقعات مغلق و پیچیده طبی به داکتران موظف مشاوره و رهنمایی های لازم ارایه دهد.
- ترویج و تقویه آموزش از راه دور (tele-education) ، تا زمینه ارایه آموزش آنلاین و مشاوره های علمی و مسلکی توسط کادر های افغان ساکن خارج از کشور برای داکتران داخل افغانستان مساعد گردد.

تست کووید-۱۹

- بهبود ظرفیت تشخیصیه لابراتوار ها که شامل تقویه ظرفیت مدیریتی لابراتوار ها نیز میگردد.
- باوجودیکه تست RT-PCR شیوه استاندارد و تست طلایی تشخیص کووید-۱۹ است، ولی به هزینه بالا و پرسونل آموزش دیده نیاز دارد و بر علاوه وقت گیر است. بناً بهتر خواهد بود سایر گزینه ها به شمول Rapid Antigen Test نیز در نظر گرفته شود.
- تنها تمرکز بالای ظرفیت لابراتوار ها کافی نیست، چون انتشار بیماری سریع است و واقعات جدید به سادگی میتواند ظرفیت لابراتوار ها را تکمیل نماید.
- معرفی تست سریع یا Rapid Test : تست سریع انی جن (Rapid Antigen Test) یک شیوه قابل اعتماد جهت کاهش بار از لابراتوار ها شمرده میشود. این تست اگر در هفت روز اول بروز علایم بیماری اجرا گردد دارای حساسیت حدود ۸۵ فیصد میباشد. دو نوع این تست ها که قدرت specificity بالا نیز دارند عبارت اند از :

- ◆ Abbot PanBio Rapid Antigen Essay
- ◆ Bionax Now COVID 19 Antigen CardEssay

- ایجاد یک سیستم شفاف آنلاین تا همه مسولین بتوانند به ساده گی تعداد تست های استفاده شده و موجود، میزان اکیال و تقاضا و مقایسه آن با واقعات گزارش شده را مشاهده، تحلیل و ارزیابی نمایند.
- به منظور استفاده بهینه از منابع محدود میتوان هر دو هفته گروهی از مردم را از نظر Flu و کووید-۱۹ مورد ارزیابی قرار دهیم. اگر جریان Flu در سطح جامعه رد گردد، میتوان تشخیص کلینیکی کووید-۱۹ را نظر به تعریف واقعه کووید-۱۹ گذاشت. تست لابراتواری کووید-۱۹ را میتوان تنها جهت تشخیص واقعاتی که نیاز به مداخله دارند و حدود ۲۰ فیصد واقعات کووید-۱۹ را تشکیل میدهد، تخصیص داد.
- ردیابی واقعات مشکوک به کووید-۱۹ تنها زمانی اجرا گردد که میزان prevalence rate پایین تر از ۱۰ فیصد باشد.

واکسین کووید-۱۹

- کشور های واجد شرایط قرار است تا درخواست های خود را تا هفتم دسامبر ۲۰۲۰ جهت تامین واکسین برای ۲۰ فیصد نفوس تحت میکانیزم COVAX-AMC و ۵ فیصد اضافه از طریق شیوه cost-sharing به نهاد جهانی GAVI تقدیم نمایند.
- استفاده از واکسین های Viral Vector Vaccines حدود چند ماه قبل به شکل محدود مورد تایید دولت های روسیه و چین قرار گرفت. در صورت تماس با این ممالک ممکن تا حدودی واکسین مورد نیاز کشور توسط آنها تامین گردد. چین در حال آزمایش واکسین های مشابه VVV در امارات متحده عربی میباشد.
- اولیت دهی برای تطبیق واکسین
  - ◆ افرادی که خطر مرگ یا شدت بیماری در نزد شان موجود است مانند اشخاص مسن یا دارای بیماری های جانبی، یا دارای خطر بالای مصابیت مانند کارمندان صبحی یا گروه های اجتماعی که در نزدشان فاصله گذاری اجتماعی امکان پذیر نیست مانند کمپ های مهاجرین، مراکز نظامی و یا محابس.

- ◆ سکتور حساس اقتصادی، رهبران حکومتی
- ◆ گروه های اجتماعی دوردست، افرادی که در خط فقر زندگی میکنند و کارمندان خدمات ضروری خارج از سکتور صحتی
- شناسایی ریسک های موجوده و انکشاف پلان مورد نیاز جهت کنترل آن

مدیریت اکمالات

- ایجاد و انکشاف پلان مدیریت زنجیره اکمالات، از تدارکات تا استفاده. جهت بدست آوردن این مهمه نیاز است تا تمامی مدیران صحت در رابطه به مدیریت زنجیره اکمالات آموزش های کافی را دریافت نمایند.
- شناسایی ریسک هایی که زنجیره اکمالات را تهدید میکند و برنامه ریزی جهت کنترل و دفع آن.
- نیاز است تا سیستم مدیریت ذخایر یا stock management به شکل الکترونیک انکشاف یابد و به تمامی ولایات و تسهیلات صحتی وصل گردد.
- شفاخانه ها باید با اقلام کافی PPEs ضروری و ابزار کنترل انتان تجهیز گردد. برعلاوه، استفاده از این اقلام نیاز است تا به شکل منظم از طریق یک سیستم کنترل موجودی الکترونیک و مرکزی مشاهده و تعقیب گردد.

حفاظت اجتماعی

- ارایه کمک هزینه برای تامین تیل و گاز برای افرادی که توان خرید آنرا ندارند.
- از آنجاییکه افراد مشکوک یا مصاب به کووید-۱۹ نیاز است خود را تجرید یا قرنطین نمایند، و بادر نظر داشت اینکه ۸۰ فیصد بیماران در خانه باقی میمانند، باید مطمئن بود که منابع کافی برای گرم ساختن یک اتاق اضافی در خانه موجود است.
- شناسایی ساحاتی که معروض به خطر بلند عدم مصونیت غذایی و گرسنگی قرار دارند.
- ایجاد منابع و ذخایر عاجل در این ساحات قبل از اولین برف زمستان.
- ارایه کمک هزینه به آن فروشندگان و تامین کنندگان های اقلام ضروری که اکمالات ساحات دوردست را بدوش دارند.
- از آنجاییکه دسترسی به موقع و سریع حکومت مرکزی به ساحات دور دست امکان پذیر نیست، نیاز است تا تمامی سطوح حکومتی به شمول ولایات، ولسوالی ها و نیروهای پولیس در جریان تمامی مراحل پلانگذاری قرار گیرند.

نهاد اراده از تصامیم کابینه جمهوری اسلامی افغانستان که پیشنهادات ذکر شده را در جریان مجلس هفتم دسامبر سال ۲۰۲۰ شامل اولیت های عملی خود در زمینه مبارزه با موج دوم کووید-۱۹ ساختند استقبال مینماید.